

9η Δημερίδα Ιστορίας Περιβάλλοντος

«Οι πνεύμονες της γης»

ΠΙΟΠ, 5-6 Ιουνίου 2024

Πρόγραμμα

Τετάρτη, 5 Ιουνίου

09:30. Χαιρετισμοί συνδιοργανωτών φορέων

Αλεξάνδρα Ράπτη, Διευθύντρια Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς

Βάσω Σειρινίδου, Αναπλ. Καθηγήτρια, Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ

Νικόλαος Παπαζαρκάδας, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας, Μπέρκλεϊ, (UC Berkeley), Διευθυντής Ινστιτούτου Ιστορικών Ερευνών-ΕΙΕ

Λένα Αθανασιάδου, Πρόεδρος Πανελληνίου Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Τοπίου

Γιώργος Βλάχος, Πρόεδρος Ελληνικής Εταιρείας Περιβαλλοντικής Ιστορίας

Α' συνεδρία. **Αρχαιότητα / «αγλαόν άλσος Αθήνης» (Οδύσ. Ζ 291)**

Προεδρία: Μαρία Λεοντσίνη, Κύρια Ερευνήτρια, Ινστιτούτου Ιστορικών Ερευνών-ΕΙΕ

10:00. Κατερίνα Κούλη, Αναπλ. καθηγήτρια, Τομέας Ιστορικής Γεωλογίας-Παλαιοντολογίας, Τμήμα Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος ΕΚΠΑ, **Κοιτάζοντας μέσα από τα κλαδιά: η Ιστορία από την οπτική του δάσους**

10:15. Χριστίνα Κωνσταντακοπούλου, Ερευνήτρια, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Ομότιμη καθηγήτρια Αρχαίας Ιστορίας και Κλασσικών Σπουδών, Birkbeck College, University of London, **Το δάσος στην αρχαιότητα: αφηγήματα αγριότητας και θρησκευτικής χρήσης**

10:30. Σουλτάνα Μαρία Βαλαμώτη, Καθηγήτρια Προϊστορικής Αρχαιολογίας, Εργαστήριο Διεπιστημονικής Αρχαιολογικής Έρευνας, Τομέας Αρχαιολογίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΑΠΘ, Ομάδα PlantCult, Κέντρο Διεπιστημονικής Έρευνας και Καινοτομίας ΚΕΔΕΚ ΑΠΘ – Μαρία Ντίνου, Επίκουρη καθηγήτρια Προϊστορικής Αρχαιολογίας, Εργαστήριο Διεπιστημονικής Αρχαιολογικής Έρευνας, Τομέας Αρχαιολογίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΑΠΘ, Ομάδα PlantCult, Κέντρο Διεπιστημονικής Έρευνας και Καινοτομίας ΚΕΔΕΚ ΑΠΘ – Αγγελική Καραθάνου, υποψ. δρ Αρχαιολογίας, Εργαστήριο Διεπιστημονικής Αρχαιολογικής Έρευνας, Τομέας Αρχαιολογίας, Τμήμα Ιστορίας και

Αρχαιολογίας ΑΠΘ, Ομάδα PlantCult, Κέντρο Διεπιστημονικής Έρευνας και Καινοτομίας
ΚΕΔΕΚ ΑΠΘ, *Άνθρωποι και βλάστηση στην περιοχή του Μαλιακού και του βόρειου
Ευβοϊκού κατά την Εποχή του Χαλκού: τα αρχαιοβοτανικά δεδομένα*

10:45. Αλέξανδρος Μποφίλιας, Αρχιτέκτων Μηχανικός Τοπίου, *Ο Ιστορικός Ελαιώνας των
Αθηνών, η «πράσινη υποδομή» της αρχαίας Αθηναϊκής Δημοκρατίας*

11:00. Ερωτήσεις - συζήτηση

Β΄ συνεδρία. **Αρχαιότητα / «αγλαόν άλσος Αθήνης» (Οδύσ. Ζ 291)**

Προεδρία: Σοφία Ζουμπάκη, Διευθύντρια Ερευνών, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών-ΕΙΕ

11:15. Ανθή Ντόβα, δρ Αρχαιολόγος, Εφορεία Αρχαιοτήτων Πειραιώς και Νήσων, ΥΠΠΟ,
Υμηττός: ίχνη της αρχαιότητας στο φυσικό περιβάλλον του βουνού

11:30. Anna Kouremenos, Lecturer in History, Sacred Heart University, Connecticut (USA), *Besa,
South Attica: Forests and Hunting Traditions in Antiquity*

11:45. Μιχαήλ Λεφαντζής, δρ Αρχιτέκτων, Προϊστάμενος Τμήματος Μελετών Αρχαίων
Μνημείων, Διεύθυνση Αναστήλωσης Αρχαίων Μνημείων Υπουργείου Πολιτισμού, *Η
ενοσιολογική εξέλιξη της αρχιτεκτονικής ιδέας του κήπου, από την Προϊστορία έως την
Κλασική περίοδο: παράδεισοι της Ανατολής, ιερά άλση και αστικοί κήποι*

12:00. Ερωτήσεις - συζήτηση

12:15. Διάλειμμα - ελαφρύ γεύμα

Γ΄ συνεδρία. **Μέσοι χρόνοι. «λειμώνές τε και παράδεισοι και δέδρα παντοδαπά»
(Βησσαρίων, Εγκώμιον εις Τραπεζούντα)**

Προεδρία: Ταξίαρχης Κόλιας, Ομότιμος Καθηγητής Βυζαντινού Πολιτισμού ΕΚΠΑ

13:00. Κέλλυ Μαυρομαμάτη, δρ Βυζαντινής Ιστορίας, *Περιαστικά δάση και αστικό πράσινο στο
Βυζάντιο*

13:15. Αλέξανδρος Λιαρμακόπουλος, δρ Ιστορίας Βυζαντινού Δικαίου ΕΚΠΑ, *Τα περιαστικά
δάση στη ρωμαϊκή και βυζαντινή νομική φιλολογία*

13:30. Ηλίας Γιαρένης, Καθηγητής Ιστορίας της Βυζαντινής Παιδείας, Αντιπρύτανης Ιονίου
Πανεπιστημίου, *Οι ρητορικές περιγραφές των βυζαντινών περιαστικών δασών στο
μεταίχμιο πραγματικού και φαντασιακού*

13:45. Διονύσιος Μουρελάτος, δρ Βυζαντινής Αρχαιολογίας, *Οι κήποι στη βυζαντινή ζωγραφική*

14:00. Ερωτήσεις - συζήτηση

Δ΄ συνεδρία. **Νεότεροι Χρόνοι. Δάσος και ύπαιθρος I**

Προεδρία: Κώστας Καρτάλης, Καθηγητής ΕΚΠΑ

14:15. Βασίλης Δέτσης, Αναπλ. καθηγητής – Ελένη Γκαδόλου, μεταδιδακτορική ερευνήτρια –
Κατερίνα Κουτσοβούλου, μεταδιδακτορική ερευνήτρια, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο,

Καταγραφή θέσεων δασών στο έργο του W.M. Leake «Ταξίδια στο Μοριά» και η σύγχρονη όψη τους

- 14:30. Ελπίδα Βόγλη, Καθηγήτρια Νεότερης και Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας, Σχολή Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, ***Η δασική πολιτική και τα ιδιωτικά συμφέροντα στην Ελλάδα του Όθωνα: το παράδειγμα της Εύβοιας***
- 14:45. Ιωσήφ Μποτετζάγιας, Καθηγητής, Τμήμα Περιβάλλοντος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου Επισκέπτης Καθηγητής, Τμήμα Ιστορίας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, ***Η προστασία των ελληνικών δασών την περίοδο του Μεσοπολέμου***
- 15:00. Σπύρος Δημανόπουλος, δρ Νεότερης και Σύγχρονης Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Ιστορίας Πανεπιστημίου Κρήτης, ***Η «Ελβετία» στη Μεσόγειο. Αναδασώσεις στην Κρήτη με το βλέμμα στην κεντρική Ευρώπη και την πρωτεύουσα, 1928-1936***
- 15:15. Γιώργος Α. Κωστόπουλος, υποψ. δρ Τμήμα Περιβάλλοντος Πανεπιστημίου Αιγαίου, ***Από την κατάκτηση της κορυφής του Ολύμπου στην ανακήρυξή του ως πρώτου εθνικού δρυμού της χώρας από το Μεταξικό καθεστώς το 1938***
- 15:30. Γιάννης Στογιαννίδης, επίκουρος καθηγητής, Τμήμα Αρχαιονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, ***Θεραπευτικά δάση: ζητήματα διαχείρισης τον 19ο και 20ό αιώνα***
- 15:45. Κατερίνα Γαρδίκια, Αναπλ. καθηγήτρια Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, ***Τοπία και δημόσια υγεία: η είσοδος των ευκαλύπτων στο νεοελληνικό φυσικό περιβάλλον***
- 16:00. *Ερωτήσεις - συζήτηση*

«Κινούμενα δάση»: παρουσίαση αποτελεσμάτων εφαρμοσμένου εργαστηρίου κινουμένων σχεδίων στο ΠΙΟΠ, από την εικαστικό Μαρία-Λουκία Μητράκου

Πέμπτη, 6 Ιουνίου

Α΄ συνεδρία. Νεότεροι Χρόνοι. Δάσος και ύπαιθρος II

Προεδρία: Βάσω Σειρινίδου, Αναπλ. καθηγήτρια, Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ

- 10:00. Ανδρομάχη Οικονόμου, Διευθύντρια Ερευνών, ΚΕΕΛ, Ακαδημία Αθηνών, ***«Το δάσος είναι η ποθούμενη γη»: χρήσεις, πρακτικές και αντιλήψεις στην ελληνική κοινωνία. Από το χθες στο σήμερα***
- 10:15. Γιώργος Γάσιας, δρ Σύγχρονης Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Ιστορίας Πανεπιστημίου Κρήτης, ***Δασικές ιδιοκτησίες στην Ελλάδα του 20ού αιώνα. Νομικές νοσηματοδοτήσεις και εφαρμοσμένες πρακτικές***

10:30. Φάνης Δασούλας, Ε.ΔΙ.Π, Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, *Από τα «Μπαλταλίκια» στα δάση: η εκμετάλλευση των δασών της Κεντρικής Πίνδου*

10:45. Ανδρέας Καπετάνιος, Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Ιστορίας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, «...να φυλάξουσι το ρουμάνι»: *δομικός μετασχηματισμός στο Ικαριακό παλίμψηστο τοπίου και εννοιών (18ος-20ός αιώνας)*

11:00. Ερωτήσεις-συζήτηση

Β' συνεδρία. Νεότεροι χρόνοι. Δάσος και ύπαιθρος III

Προεδρία: Γιώργος Βλάχος, Πρόεδρος ΕΛΕΠΙ

11:15. Φανούριος-Νικόλαος Σακελλαράκης, Εταιρία Προστασίας Πρεσπών/Μεσογειακό Ινστιτούτο για τη Φύση και τον άνθρωπο (MedINA) – Ειρήνη Κουτσερή, Εταιρία Προστασίας Πρεσπών – Γιώργος Φωτιάδης, Τμήμα Δασολογίας & Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος, Γεωπονικό Παν/μιο Αθηνών, *Πώς επηρέασαν οι κοινωνικοοικονομικές αλλαγές του 20ού αιώνα τα δάση αρκεύθου (Juniperus excelsa) στο Εθνικό Πάρκο Πρεσπών;*

11:30. Παντελής Μούτουλας, δρ Ιστορίας-Ανεξάρτητος Ερευνητής, *Εκμετάλλευση του δάσους από τα μονο-παραγωγικά χωριά στις ελληνικές χώρες, την προ-βιομηχανική εποχή: η περίπτωση της ναυπηγικής ξυλείας*

11:45. Γιώργος Χαρωνίτης, Αρχιονόμος, Γενικά Αρχεία του Κράτους, Κεντρική Υπηρεσία, Τμήμα Επεξεργασίας Αρχείων, Ευρετηρίασης, Εθνικού Ευρετηρίου Αρχείων (Ε.Ε.Α.) και Ειδικών ιστορικών αρχείων, *Η προστασία των δασών μέσα από τις αρχειακές πηγές των Γενικών Αρχείων του Κράτους: η περίπτωση της ορεινής Κορινθίας τις δεκαετίες 1950-1960 από το αρχείο της Διεύθυνσης Δασών του Υπουργείου Γεωργίας*

12:00. Τερέζα Παναγοπούλου, Αρχιονόμος MSc – Ελένη Μπενέκη, Ιστορικός ΜΑ, Ιστορικό Αρχείο Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς, *Δασική εκμετάλλευση και «δασική οικονομία»: η παρέμβαση της Αγροτικής Τραπεζής της Ελλάδος*

12:15. Ερωτήσεις - συζήτηση

12:30. Διάλειμμα - ελαφρύ γεύμα

Γ. συνεδρία. Νεότεροι χρόνοι. Πράσινο και πόλη: περιαστικά δάση, άλση, κήποι I

Προεδρία: Ελένη Μπενέκη, Ιστορικό Αρχείο ΠΙΟΠ

13:15. Αναστασία Νικολογιάννη, AMLI Αρχιτέκτονας Τοπίου PhD-ειδίκευση κλιματική κρίση, Γεωπόνος M.Sc., Πρόεδρος ομάδας εργασίας ΕΡΑ IFLA, Πιστοποιημένη επαγγελματίας στη μετάβαση αειφορικών τεχνικών ΕΙΤ Climate-KIC, *Η εξέλιξη των κηπουπόλεων/πράσινων πόλεων (garden cities, green cities) και η συμβολή τους στην επιρροή του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού*

- 13:30. Πέτρος Κακούρος, δρ Δασολογίας ΑΠΘ, Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας/Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων – Δημήτρης Πιστικούδης, Περιστέρα Κουράκλη, Σταύρος Καραϊσαρίδης, Παναγιώτης Νοχουσίδης, Δασαρχείο Θεσσαλονίκης, ***Δάσος Χορτιάτη: μια ιστορία φύσης και πολιτισμού***
- 13:45. Όλγα Μπακιρτζή, δρ Γεωπόνος, Αρχιτέκτων Τοπίου MLA, Αρχαιολογική Υπηρεσία, ΥΠ.ΠΟ. – Ευάγγελος Ματζίρης, δρ Δασολόγος Διεύθυνση Διαχείρισης Πρασίνου και Περιβάλλοντος, Δήμος Θεσ/νίκης, ***Το Πάρκο της ΧΑΝΘ, ένας χώρος αναψυχής στη Θεσσαλονίκη του Μεσοπολέμου***
- 14:00. Λένα Αθανασιάδου, δρ Αρχιτέκτων Τοπίου-Γεωπόνος, ΕΔΙΠ Τμήματος Γεωπονίας ΑΠΘ, Πρόεδρος Πανελληνίου Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Τοπίου, ***Κήποι στη Θεσσαλονίκη του 19ου και του 20ού αιώνα: χώροι και αντιπροσωπευτικά είδη φυτών***
- 14:15. *Ερωτήσεις-συζήτηση*

Δ' συνεδρία. **Νεότεροι χρόνοι. Πράσινο και πόλη: περιαστικά δάση, άλση, κήποι II**

Προεδρία: Λένα Αθανασιάδου, Πρόεδρος ΠΣΑΤ

- 14:30. Αγγελική Παρασκευοπούλου, Αναπλ. καθηγήτρια Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, ***Εθνικός Κήπος***
- 14:45. Ρίβα Λάββα, Αναπλ. καθηγήτρια, Σχολή Αρχιτεκτόνων-Μηχανικών ΕΜΠ, ***Ο Κήπος του Λαού. Οι μεταμορφώσεις του Άλσους του Θησείου***
- 15:00. Γιώργος Πατρίκιος, Επίκ. καθηγητής, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Δημοκρίτειο Παν/μιο Θράκης, ***Μητροπολιτικό Πάρκο Γουδή-Ιλισσός: 45 χρόνια σχεδιάζεται...***
- 15:15. Φερενίκη Βαρταβάλη, Ειδική Λειτουργική Επιστήμονας β' βαθμίδας ΕΚΚΕ – Γιώργος Κανδύλης, ερευνητής β' βαθμίδας ΕΚΚΕ – Πέννυ Κουτρολίκου, Αναπλ. καθηγήτρια Αρχιτεκτονικής ΕΜΠ, ***Το Πεδίον του Άρεως: ηγεμονικές προσεγγίσεις για το αστικό πράσινο της Αθήνας***
- 15:30. Ιωάννης Σκολαρίγκας, Δασολόγος Βοτανικού Κήπου Ιουλίας & Αλέξανδρου Ν. Διομήδους, ***Το δάσος του Βοτανικού Κήπου και η ιστορία του***
- 15:45. *Ερωτήσεις-συζήτηση*